

Teismo praktikos rinkinys

Sujungtos bylos C-391/16, C-77/17 ir C-78/17

M
prieš
Ministerstvo vnitra

ir

X
ir
X
prieš

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides

(*Nejvyšší správní soud* (Vyriausiasis administracinis teismas) ir *Conseil du contentieux des étrangers* (Užsieniečių ginčų taryba) prašymai priimti prejudicinį sprendimą)

2019 m. gegužės 14 d. Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) sprendimas

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Prieglobsčio politika – Tarptautinė apsauga – Direktyva 2011/95/ES – Pabėgėlio statusas – 14 straipsnio 4–6 dalys – Atsisakymas suteikti pabėgėlio statusą arba šio statuso panaikinimas, jei kyla pavojus priimančiosios valstybės narės saugumui ar jos visuomenei – Galiojimas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnis – SESV 78 straipsnio 1 dalis – ESS 6 straipsnio 3 dalis – Ženevos konvencija“

1. *Prejudiciniai klausimai – Teisingumo Teismo jurisdikcija – Apimtis – Direktyvos 2011/95 galiojimo vertinimas atsižvelgiant SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnį, kuriuose daroma nuoroda į Ženevos konvenciją – Įtraukimas (SESV 19 straipsnio 3 dalies b punktas; SESV 78 straipsnio 1 dalis ir 267 straipsnio pirmos pastraipos b punktas; Ženevos konvencija dėl pabėgėlių statuso; Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnis; Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalys)*

(žr. 71–75 punktus)

2. *Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija – Prieglobsčio politika – Pabėgėlio statusas ar papildomas apsaugos statusas – Direktyva 2011/95 – Buvimas pabėgėliu – Sąvoka – Trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės, tenkinantis minėtos direktyvos III skyriuje nustatytas materialias sąlygas – Buvimas pabėgėliu, priklausantis nuo formalaus šio statuso pripažinimo suteikiant pabėgėlio statusą – Nebuvimas*

(Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso 1 straipsnio A skirsnis; Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95 2 straipsnio b, d ir e punktai)

(žr. 86, 89, 91, 92 punktus)

3. *Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija – Prieglobsčio politika – Pabėgėlio statusas ar papildomos apsaugos statusas – Direktyva 2011/95 – Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą – Pavojus priimančiosios valstybės narės saugumui ar visuomenei – Pasekmės – Nustojimas būti pabėgėliu – Nebuvimas*

(Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso 1 straipsnio A skirsnis; Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95 2 straipsnio d punktas ir 14 straipsnio 4–6 dalys)

(žr. 97–100 punktus)

4. *Sienų kontrolė, prieglobstis ir imigracija – Prieglobsčio politika – Pabėgėlio statusas ar papildomos apsaugos statusas – Direktyva 2011/95 – Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą – Pavojus priimančiosios valstybės narės saugumui ar visuomenei – Direktyvos 2011/95 galiojimo vertinimas atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnį, kuriuose daroma nuoroda į Ženevos konvenciją – Teisėtumas*

(SESV 78 straipsnio 1 dalis; Ženevos konvencija dėl pabėgėlių statuso; Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnis; Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalys)

(žr. 110–112 punktus ir rezoliucinę dalį)

Santrauka

Direktyvos dėl pabėgėlių nuostatos, susijusios su pabėgėlio statuso panaikinimu ar atsisakymu jį suteikti dėl motyvų, grindžiamų priimančiosios valstybės narės saugumo ar visuomenės apsauga, yra galiojančios

2019 m. gegužės 14 d. Sprendime *M ir kt.* (Pabėgėlio statuso panaikinimas) (C-391/16, C-77/17 ir C-78/17) Teisingumo Teismo didžioji kolegija nusprendė dėl Direktyvos 2011/95¹ 14 straipsnio 4–6 dalių, kuriose įtvirtintos prielaidos, kurioms esant valstybės narės gali panaikinti ar atsisakyti suteikti pabėgėlio statusą, galiojimo atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnį, kuriuose daroma nuoroda į Ženevos konvenciją². Šis sprendimas susijęs su trimis ginčais, kilusiais tarp trečiųjų šalių piliečių ir atitinkamų kompetentingų nacionalinių valdžios institucijų dėl jų pabėgėlio statuso panaikinimo arba dėl minėtų institucijų atsisakymo suteikti šį statusą, motyvuojant tuo, kad jie buvo nuteisti už itin sunkius nusikaltimus ir kad jie kelia pavojų atitinkamos valstybės narės saugumui ar visuomenei. Konkrečiau kalbant, Teisingumo Teismas sprendė dėl to, ar dėl šios direktyvos 14 straipsnio 4–6 dalių iš tokių trečiųjų šalių piliečių, kurie atitinka materialias sąlygas,

¹ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9).

² 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašyta Konvencija dėl pabėgėlių statuso.

numatytas minėtos direktyvos 2 straipsnio d punkte, atimama galimybė būti „pabėgėliu“ ir ar dėl to jomis pažeidžiamas Ženevos konvencijos 1 straipsnis.

Pirmiausia Teisingumo Teismas nusprendė, kad jis turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl trijų prašymų priimti prejudicinį sprendimą. Jis pažymėjo, kad nors Sąjunga nėra Ženevos konvencijos susitariančioji šalis, SESV 78 straipsnio 1 dalimi ir Pagrindinių teisių chartijos 18 straipsniu ji vis dėlto įpareigojama laikytis šios konvencijos nuostatų, todėl Direktyva 2011/95, remiantis šiomis pirminės teisės nuostatomis, turi būti laikomasi šių nuostatų, ir Teisingumo Teismas turi jurisdikciją nagrinėti šios direktyvos 14 straipsnio 4–6 dalių galiojimą, kaip prašoma prejudiciniuose klausimuose, atsižvelgiant į šias nuostatas.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad minėtos direktyvos 14 straipsnio 4–6 dalys turi būti aiškinamos taip, kad nebūtų pažeistas Ženevos konvencijoje numatytas minimalus apsaugos lygis, kaip to reikalaujama pagal SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnį, ir kad šios nuostatos galioja.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, pirma, kad nors Direktyvoje 2011/95 įtvirtinta norminė sistema, kurią sudaro valstybėms narėms, taigi ir Sąjungai bendros sąvokos ir kriterijai, vis dėlto ji grindžiama Ženevos konvencija ir jos tikslas, be kita ko, yra tai, kad būtų visiškai laikomasi šios konvencijos 1 straipsnio. Taigi, sąvoka „pabėgėlis“, įtvirtinta Direktyvos 2011/95 2 straipsnio d punkte, iš esmės sutampa su Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnio 2 dalyje pateikta apibrėžtimi. „Pabėgėlio statusas“, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą, savo ruožtu atitinka formalų buvimą „pabėgėliu“, kuris yra deklaratyvaus pobūdžio, bet ne tai lemiantį statusą, o tai pagal minėtos direktyvos 13 straipsnį reiškia, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, tenkinantis materialias sąlygas, nustatytas tos pačios direktyvos III skyriuje, vien dėl to turi pabėgėlio statusą, kaip tai suprantama pagal jos 2 straipsnio d punktą ir minėtos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, ir šiuo atžvilgiu valstybės narės neturi diskrecijos. Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pabėgėlio statuso suteikimo pasekmė yra ta, kad, remiantis Direktyvos 2011/95 2 straipsnio b punktu, atitinkamas pabėgėlis naudojasi tarptautine apsauga, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, todėl jis turi visas teises ir lengvatas, numatytas minėtos direktyvos VII skyriuje, kuriame yra įtvirtintos teisės, tapačios įtvirtintoms Ženevos konvencijoje, ir labiau apsaugančias teises, kurioms lygiaverčių teisių šioje konvencijoje nėra. Atsižvelgdamas į šias įvairias aplinkybes, jis nusprendė, kad buvimas „pabėgėliu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio d punktą ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, nepriklauso nuo oficialaus pripažinimo pabėgėliu suteikiant „pabėgėlio statusą“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą, siejamą su jos 13 straipsniu.

Antra, konstatavęs, kad Sąjungos teisėje yra numatyta platesnė pabėgėlių, esančių vienoje iš situacijų, nurodytų Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse, apsauga nei užtikrinama pagal Ženevos konvenciją, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šio 14 straipsnio 4 ir 5 dalys neturėtų būti aiškinamos taip, kad, atsižvelgiant į šioje direktyvoje įtvirtintos sistemos kontekstą, dėl pabėgėlio statuso panaikinimo ar atsisakymo jį suteikti atitinkamas trečiosios valstybės pilietis ar asmuo be pilietybės, tenkinantis sąlygas, įtvirtintas šios direktyvos 2 straipsnio d punkte, siejamame su jos III skyriumi, nustoja būti pabėgėliu, kaip tai suprantama pagal minėto 2 straipsnio d punktą ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį. Iš tiesų tai, kad atitinkamas asmuo patenka į vieną iš Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodytų situacijų, nereiškia, kad jis nebetenkina materialių sąlygų, nuo kurių priklauso jo buvimas pabėgėliu, susijusių su pagrįsta baime būti persekiojamam savo kilmės valstybėje. Tokiu atveju šis asmuo, žinoma, netenka minėto statuso, todėl neturi ar netenka visų teisių ir lengvatų, skelbiamų

Direktyvos 2011/95 VII skyriuje. Vis dėlto, kaip aiškiai numatyta minėtos direktyvos 14 straipsnio 6 dalyje, šis asmuo gali naudotis ar toliau naudotis tam tikromis Ženevos konvencijoje nustatytomis teisėmis, o tai patvirtina, kad jis gali toliau būti ar yra pabėgėlis, kaip tai suprantama, be kita ko, pagal minėtos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, nepaisant pabėgėlio statuso panaikinimo ar atsisakymo jį suteikti.

Galiausiai, kiek tai susiję su pastarąja nuostata, Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybė narė, kuri pasinaudoja šios direktyvos 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse numatytomis galimybėmis, turi pabėgėliui, esančiam minėtos valstybės narės teritorijoje, bent jau leisti naudotis Ženevos konvencijoje įtvirtintomis teisėmis, į kurias daroma aiški nuoroda šio 14 straipsnio 6 dalyje, taip pat minėtoje konvencijoje numatytomis teisėmis, naudojimasis kuriomis nesiejamas su reikalavimu turėti teisėtą gyvenamąją vietą. Be to, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad pastaroji nuostata neturėtų būti aiškinama taip, kad ja valstybės narės skatinamos nesilaikyti tarptautinių pareigų, kaip antai išplaukiančių iš minėtos konvencijos, taip apribojant teises, kuriomis šie asmenys naudoja pagal šią konvenciją. Beje, Teisingumo Teismas pridūrė, kad taikant šios direktyvos 14 straipsnio 4–6 dalis nepažeidžiama atitinkamos valstybės narės pareiga laikytis reikšmingų Pagrindinių teisių chartijos nuostatų.

Teisingumo Teismas užbaigė savo nagrinėjimą pabrėždamas, kad kai pagal Ženevos konvenciją asmenims, patenkantiems į vieną iš situacijų, nurodytų Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse, pagal minėtos konvencijos 33 straipsnio 2 dalį gali būti taikoma grąžinimo ar išsiuntimo į kilmės valstybę priemonė, nepaisant to, kad joje kyla pavojus jų gyvybei ar laisvei, tokie asmenys, remiantis šia direktyva, negali būti išsiųsti, jei dėl to kiltų pavojus, kad bus pažeistos jų pagrindinės teisės, įtvirtintos Pagrindinių teisių chartijos 19 straipsnio 2 dalyje. Šių asmenų atžvilgiu atitinkamoje valstybėje narėje, žinoma, gali būti priimtas sprendimas panaikinti pabėgėlio statusą, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio e punktą, arba sprendimas atsisakyti suteikti šį statusą, tačiau tokiais sprendimais neturėtų būti daromas poveikis jų buvimui pabėgėliais, jei jie tenkina materialias sąlygas, reikalaujamas, kad jie būtų laikomi pabėgėliais, kaip tai suprantama pagal tos pačios direktyvos 2 straipsnio d punktą, siejamą su jos III skyriaus nuostatomis, taigi ir pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį.